

Kwetsbare infrastructuur

Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven. We willen woningen bouwen, de economie versterken, de industrie verduurzamen en onze energievoorziening toekomstbestendig maken. Dat vraagt om een energiesysteem dat betrouwbaar, betaalbaar én weerbaar is. Dat systeem staat onder druk. Netcongestie vertraagt woningbouw en economische ontwikkeling, terwijl netbeheerders in hoog tempo werken aan de grootste uitbreiding van de energie-infrastructuur in decennia.

Ondernijning raakt deze opgave direct. Stroomdiefstal, illegale verzwaringen, materiaal- en koperdiefstal en criminele activiteiten rond nieuwe energiemarkten zijn niet alleen veiligheidsvraagstukken. Deze activiteiten onttrekken schaarse capaciteit aan het energiesysteem, vertragen de uitvoering van projecten en vergroten de druk op een elektriciteitsnet dat op veel plaatsen al tegen zijn grenzen aanloopt.

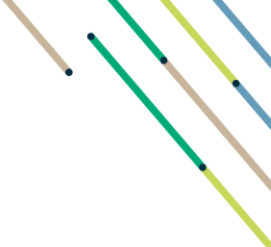
Netbeheer Nederland vraagt de Kamer daarom om de weerbaarheid van de energie-infrastructuur nadrukkelijk onderdeel te maken van de nationale aanpak van ondernijning. Dat vraagt om betere informatie-uitwisseling, versterking van de operationele en strategische samenwerking tussen netbeheerders, politie, justitie en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, en voldoende ruimte voor passende veiligheidsmaatregelen rondom vitale infrastructuur.

1. Stroomdiefstal en illegale verzwaringen ondermijnen een toch al schaarse netcapaciteit

Netbeheerders treffen jaarlijks vele gevallen van energiediefstal aan, veelal in relatie tot illegale hennepcultuur. Hoewel in absolute aantallen de laatste jaren sprake lijkt te zijn van een daling, blijft er sprake van een hardnekkig probleem, zeker gelet op de opgave waar netbeheerders voor staan. Onduidelijk is of deze daling blijvend is, er kan sprake zijn van een waterbedeffect. Het aantal hennepkwekerijen kan weer toenemen, of stroomdiefstal kan gepaard gaan met andere vormen van ondernijnende criminaliteit.

Netbeheerders zijn door automatisering en digitalisering beter in staat om verdachte patronen te signaleren. De praktijk laat echter zien dat opvolging van dergelijke signalen niet altijd vanzelfsprekend is. In de samenwerking met politie en justitie lopen netbeheerders tegen regionale verschillen aan. Zo ontbreekt in sommige regio's specifieke expertise (taakaccenthouders) op het gebied van hennepcriminaliteit, waardoor signalen niet altijd verder onderzocht kunnen worden.

Dat raakt niet alleen de opsporing van strafbare feiten, maar ook direct de capaciteit op ons stroomnet. Nederland kampt met forse netcongestie. Tegen die achtergrond is iedere illegale afname van elektriciteit problematisch. Het kan niet zo zijn dat ondernemers niet kunnen uitbreiden, woningbouwprojecten vertragen en maatschappelijke voorzieningen moeten wachten op netcapaciteit, terwijl tegelijkertijd op grote schaal elektriciteit wordt gestolen voor criminele activiteiten. Bovendien zorgt dergelijke illegale afname van elektriciteit ook voor risico's voor gebruikers en hun omgeving.

Daarnaast zien netbeheerders een nieuw risico ontstaan. Naarmate netcongestie toeneemt en wachttijden oplopen, ontstaan signalen dat klanten zoeken naar alternatieve manieren om hun aansluiting toch te vergroten. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het eigenhandig (laten) vervangen van zekeringen of andere niet-geautoriseerde verzwareningen van aansluitingen. Hoewel nog niet kan worden vastgesteld of dit fenomeen sinds de toenemende congestieproblematiek daadwerkelijk toeneemt, ontvangen netbeheerders steeds vaker informele signalen van klanten die aangeven 'het probleem zelf wel op te lossen'. Het risico daarvan is aanzienlijk. Wanneer dergelijke illegale verzwareningen op grotere schaal plaatsvinden, kunnen lokale netten alsnog overbelast raken. Bovendien ontstaan veiligheidsrisico's voor eindgebruikers en hun omgeving.

Aanbevelingen

- Versterk de operationele samenwerking tussen netbeheerders, politie en Openbaar Ministerie bij de aanpak van stroomdiefstal.
- Zorg voor voldoende capaciteit en expertise binnen de politie voor consistente opvolging van signalen van energiefraude en hennepgerelateerde criminaliteit.
- Onderzoek of de bestaande wettelijke kaders voldoende ruimte bieden om illegale verzwareningen en andere vormen van energiefraude effectief te signaleren en aan te pakken, met behoud van privacy.

2. Materiaaldiefstal vertraagt de uitbreiding van het energiesysteem

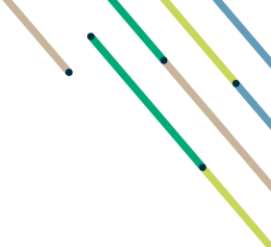
Netbeheerders investeren de komende jaren op grote schaal in kabels, stations, transformatoren en andere onderdelen van het energiesysteem. Juist daarom raakt materiaaldiefstal de samenleving steeds harder.

Fysieke diefstal is in onze sector geen incidenteel verschijnsel. In 2025 was zelfs sprake van een opvallende piek in het aantal gemelde diefstallen. Het gaat hierbij onder meer om meerdere samenhangende meldingen uit één bepaalde magazijnlocatie of binnen een bepaalde regio, diefstallen van grote hoeveelheden kabel en schade die per incident geraamd werd op ca. € 100.000.

Materialen zijn schaars, internationale toeleveringsketens staan onder druk en gespecialiseerde uitvoeringscapaciteit is beperkt. Wanneer infrastructuur of materialen worden gestolen, leidt dat niet alleen tot vervangingskosten, maar ook tot vertraging van projecten, uitstel van aansluitingen en extra druk op toch al schaarse uitvoeringscapaciteit. Voor netbeheerders betekent iedere gestolen kabel of component immers dat mensen en middelen moeten worden ingezet voor herstel in plaats van voor uitbreiding van het energiesysteem. Ondernijning vertraagt daarmee letterlijk de uitvoering van de energietransitie en de aanpak van netcongestie.

Het Openbaar Ministerie (OM) verdisconteert in een beperkt aantal gevallen, zoals stroomuitval, de gevolgen van metaaldiefstal in de te eisen strafmaat.¹ In andere gevallen, waaronder diefstal van een bouwterrein, is deze niet van toepassing. De toename van materiaaldiefstal in onze sector en de maatschappelijke opgave van de netbeheerders zouden voor het OM aanleiding moeten zijn om te bezien of aanpassing

¹ Openbaar Ministerie, Richtlijn voor strafvordering metaaldiefstal (2015R039).

van die richtlijn wenselijk is. Daarnaast roepen netbeheerders op tot prioritering in de opsporing van feiten die vitale infrastructuur langs digitale of fysieke weg bedreigen.

Aanbevelingen

- Versterk snelle en effectieve informatie-uitwisseling tussen netbeheerders, politie en andere veiligheidspartners.
- Geef prioriteit in het strafvorderlijk juridisch kader, en in de opsporing, aan strafrechtelijke feiten die vitale infrastructuur, de uitvoering van de energietransitie en de aanpak van netcongestie bedreigen.

3. De energietransitie vergt een integrale aanpak van ondermijning in de energiesector

Het Dreigingsbeeld² signaleert terecht dat energietransitie, netcongestie en nieuwe markten nieuwe kwetsbaarheden kunnen creëren. Dat geldt ook voor de opkomst van nieuwe bedrijfsmodellen, nieuwe marktpartijen en toenemende afhankelijkheden van internationale ketens voor grondstoffen, componenten en digitale technologieën. Deze ontwikkelingen vergroten de noodzaak om weerbaarheid (tegen onder andere ondermijnende criminaliteit) vanaf het begin mee te nemen in de inrichting van het energiesysteem.

Netbeheerders investeren daar al stevig in. Zij werken aan fraudebestrijding, integriteitsbeheersing, cyberweerbaarheid, fysieke beveiliging en samenwerking met politie en justitie. De omvang van deze maatschappelijke opgave, in de context van de energietransitie, vraagt echter om een gezamenlijke aanpak met een wendbare overheid.

Aanbevelingen

- Versterk gegevensdeling en publiek-private samenwerking, waar noodzakelijk en proportioneel, ter bestrijding van ondermijnende criminaliteit in nieuwe en opkomende markten en bedrijfsmodellen.
- Geef structureel prioriteit aan ondermijnende criminaliteit die de vitale infrastructuur, zoals de energienetten, raakt.

² Dreigingsbeeld Ondermijning Nederland 2026 (Strategisch Kenniscentrum Ondermijnende Criminaliteit, ministerie van Justitie en Veiligheid).